

הלכות מתנות עניים פרק ב

א. כל אכל, שגדוליו מן הארץ, ונשמר, ולקטתו כלו כאחת, ומכניסין אותו לקיום חייב בפאה, שנאמר "ובקצרכם את-קציר ארצכם" (ויקרא יט, ט; ויקרא כג, כב). כל הדומה לקציר בחמש דרכים האלו, הוא שחייב בפאה כגון התבואה, והקטניות, והחרובין, והאגוזין, והשקדים, והרמונים, והענבים, והזיתים, והתמרים בין רטבים בין יבשים, וכל כיוצא באלו.

ב. אבל אסטים ופואה וכיוצא בהן פטורין, מפני שאינן אכל. וכן כמהין ופטירות פטורין, מפני שאין גדוליהן מן הארץ כשאר פרות הארץ. וכן ההפקר פטור, שאין לו מי שישמרנו שהרי הוא מפקר לכל. וכן התאנים אינן חייבין בפאה, שאין לקטתן כאחד אלא יש באילן זה מה שיגמר היום ויש בו מה שיגמר לאחר כמה ימים. וכן הירק פטור, שאין מכניסין אותו לקיום.

ג. השומים והבצלים חייבין בפאה, שהרי מיבשין אותן ומכניסין אותן לקיום; וכן האמהות שלבצלים שמניחין אותן בארץ לקח מהן הזרע, חייבות בפאה. וכן כל כיוצא בהן. קרקע כל שהוא חייב בפאה, ואפלו היתה שלשתפין שנאמר "קציר ארצכם" (ויקרא יט, ט; ויקרא כג, כב), אפלו שלרבים.

ד. שדה שקצרוה גויים לעצמן, או קצרוה לסטים, או קרסמוה נמלים, או שברתה הרוח או בהמה הרי זו פטורה מן הפאה, שחובת הפאה בקמה. קצר חציה, וקצרו הלסטים חציה שנשאר הרי זו פטורה, שהחייב בחצי שקצרו הלסטים.

ה. אבל אם קצרו הלסטים חציה, וחזר הוא וקצר השאר נותן פאה לשעור מה שקצר; קצר חציה, ומכר חציה הלוקח נותן פאה לכל. קצר חציה, והקדיש חציה הפודה מיד הגזבר נותן פאה לכל; קצר חציה, והקדישו הרי זה מניח מן הנשאר פאה הראויה לכל.

ו. כרם שהיה בוצר ממנו ענבים למכר בשוק, ובדעתו שיניח השאר לגת לדרך אותו אם היה בוצר לשוק מכאן ומכאן הרי זה נותן פאה למה שבוצר לגת, כפי הנשאר. ואם היה בוצר לשוק מרוח אחת בלבד הרי זה נותן פאה מן הנשאר, כפי הראוי לכל הכרם: הואיל ובצר מרוח אחת אינו כבוצר עראי מעט מכאן ומעט מכאן, שהוא פטור.

ז. וכן הקוטף מלילות מעט מעט ומכניס לביתו אפלו קטף פן כל שדהו, פטור מן הלקט ומן השכחה ומן הפאה. הקוצר כל שדהו קדם שתגמר ועדין לא הביאה שליש, הרי זו פטורה; ואם הגיעה לשליש, חייבת. וכן בפרות האילן אם נגמרו שליש גמירתן, חייבין.

ח. המקדיש את שדהו והיא קמה, ופדיה והיא קמה חייבת בפאה. קצרה הגזבר, ואחר כך פדיה פטורה: שבשעת חיוב הפאה, היתה קדש שאינו חייב בפאה.

ט. גוי שקצר שדהו, ואחר כך נתגיר הרי זו פטורה מן הפאה ומן הלקט ומן השכחה, אף על פי שאין השכחה אלא בשעת העמור.

י. אין שוכרין פועלים גויים לקצור, מפני שאינן בקיאים בלקט ופאה; ואם שכר וקצרו את כלה, הרי זו חיבת בפאה.

יא. בעל הבית שקצר כל שדהו, ולא הניח פאה הרי זה נותן מן השבילים פאה לעניים, ואינו צריך לעשר; ואפלו נתן להם רב הקציר משום פאה, הרי זה פטור מן המעשרות. וכן אם דש ועדין לא זרה, נותן להם הפאה קדם שיעשר; אבל אם דש וזרה ברחת ובמזרה, וגמר מלאכתו מעשר ואחר כך נותן להם מן הפרות המעשרין, שעור הפאה הראויה לאותה שדה. וכן באילנות.

יב. אין מניחין את הפאה אלא בסוף השדה כדי שיהיו העניים יודעין מקום שיכבאו לו, וכדי שתהיה נפרת לעוברים ולשבים ולא יחשד; ומפני הרמאים, שלא יתכון לקצור הכל ואומר לאלו שרואים אותו קוצר סוף השדה, בתחלת השדה הנחתתי. ועוד, שלא ישמר שעה שאין שם אדם, ויניחנה, ויתננה לעני הקרוב לו.

יג. עבר והניח הפאה בתחלת השדה, או באמצעה הרי זו פאה; וצריך שיניח בסוף השדה, כשעור הפאה הראויה למה שנשאר בשדה אחר שהפריש את הראשונה. בעל הבית שנתן פאה לעניים, ואמרו לו תן לנו מצד זה, ונתן להם זו וזו פאה; וכן בעל השדה שהפריש פאה, ואמר הרי זו פאה וגם זו, או שאמר הרי זו פאה, וזו הרי שתיהן פאה.

יד. אסור לפועלים לקצור את כל השדה, אלא מניחין בסוף השדה כשעור הפאה; ואין לעניים בה כלום, עד שיפרישנה בעל הבית מדעתו. לפיכך עני שראה פאה בסוף שדה אסור לו לגע בה משום גזל, עד שיודע לו שהיא מדעת בעל הבית.

טו. הפאה שלתבואה וקטניות וכיוצא בהן מזרעים הנקצרים, וכן פאת הכרם והאילנות נתנת במחבר לקרקע, והעניים בוזזין אותה בידם; ואין קוצרין אותה במגלות, ולא עוקרין אותה בקרדמות כדי שלא יכו איש את רעהו. רצו אותן העניים לחלק אותה ביניהם, הרי אלו מחלקין; אפלו תשעים ותשעה אומרים לחלק, ואחד אומר לבז לזה האחד שומעין שאמר כהלכה.

טז. פאה שלדלית ושלדקל, שאין העניים מגיעין לבז אותה אלא בסכנה גדולה בעל הבית מוריד אותה, ומחלק בין העניים; ואם רצו כלן לבז אותה לעצמן, בוזזין; ואפלו תשעים ותשעה אומרים לבז, ואחד אומר לחלק שומעין לאחד שאמר כהלכה, ומחייבין בעל הבית להוריד ולחלק ביניהן.

יז. בשלוש עתות ביום מחלקין את הפאה לעניים בשדה, או מניחין אותן לבז אותה בשחר, ובחצות היום, ובמנחה; ועני שבא בלא זמן זה, אין מניחין אותו לטל כדי שיהיה עת קבוע לעניים שיתקבצו בו כלן לטל.

יח. ולמה לא קבעו לה עת אחת ביום מפני שיש שם עניות מניקות שצריכות לאכל בתחלת היום, ויש שם קטנים שאינן נעורין בבקר ולא יגיעו לשדה עד חצי היום, ויש שם זקנים שאינם מגיעין עד המנחה.

יט. עני שנטל מקצת הפאה וזרק על השאר, או שנפל עליה,

או שפרס טליתו עליה קונסין אותו, ומעבירין אותו ממנה;
ואפלו מה שנטל, לוקחין אותו מידו וינתן לעני אחר.

ב. מי שלקט את הפאה ואמר, הרי זה לאיש פלוני העני אם
עני הוא זה שלקט מתוך שזוכה בה לעצמו, זכה בה לאותו
פלוני; ואם עשיר הוא לא זכה לו, אלא יתננה לעני שנמצא
ראשון.

כא. בעל הבית שהניח פאה לעניים אלו העומדים לפניו, ובא
עני אחר ונטלה זכה בה: שאין העני זוכה בלקט ושכחה ופאה
וסלע שלמציאה, עד שיגיעו לידו.

הלכות מתנות עניים פרק ג

א. אין מניחין את הפאה משדה, על חברתה. כיצד: היו לו
שתי שדות לא יקצר את האחת כלה, ויניח בשניה פאה הראויה
לשתייהן: שנאמר "לא-תכלה פאת שדה בקצרך" (ויקרא כג, כב),
שיניח בכל אחת ואחת פאה הראויה לה. ואם הניח משדה על
חברתה, אינה פאה.

ב. היתה שדהו זרועה כלה מין אחד, והיה נחל בתוך השדה,
אף על פי שאינו מושך, או אמת המים שאינו יכול לקצר מה
שבשני צדדיה כאחת, והוא שתהיה מושכת וקבועה הרי זו
כשתי שדות, ונותן פאה מצד זה לעצמו ופאה מצד זה לעצמו.

ג. וכן אם היה מפסיק בה דרך היחיד שהוא רחב ארבע אמות,
או דרך הרבים הרחב שש עשרה אמה. אבל שביל היחיד והוא
הפחות מארבע, או שביל הרבים הפחות משש עשרה אמה אם
היה קבוע בימות החמה ובימות הגשמים, מפסיק; ואם אינו
קבוע בימות הגשמים אינו מפסיק, אלא הרי היא כשדה אחת.

ד. היה מפסיק בה ארץ בורה שאינה זרועה ולא חרושה, או
ארץ נירה והיא שנחרשה ולא נזרעה, או שהפסיק בה זרע אחר
כגון שהיה חטים מכאן וחטים מכאן ושעורים באמצע, או
שקצר באמצעה אפלו קדם שתביא שליש וחרש מקום שקצר
הרי זו נפסקת לשתי שדות: והוא שהיה רחב כל אחד מאלו,
כשלושה תלמים שלפתיח והוא פחות מבית רבע.

ה. במה דברים אמורים, בשדה קטנה שהיא חמשים אמה על
שתי אמות או פחות; אבל אם היתה יתרה על זו, אין הבור או
הניר מפסיקה לשנים אלא אם כן היה בו רחב בית רבע. אבל
זרע אחר כל שהוא, מפסיק בה. אכלה גובאי, או קרסמוה
נמלים באמצעה אם חרש מקום שאכלו, הרי זה מפסיק.

ו. הזורע בהר שאינו כלו שווה, אלא יש בו תלים תלים גבוהים
ומקומות מקומות עמוקות אף על פי שאינו יכול לחרש אותו
כלו ולזרע אותו כאחד, אלא נחרש המקום הגבוה בפני עצמו
הרי זה כשדה אחת, ומניח פאה אחת בסוף ההר על כל ההר.

ז. מדרגיות שהן גבוהות עשרה טפחים, נותן פאה מכל אחת
ואחת; ואם היו ראשי שורות מערבים, נותן מאחת על הכל.
היו פחות מעשרה אף על פי שאין ראשי השורות מערבין, נותן
מאחת על הכל. היה סלע על פני כל השדה אם עוקר הוא

את המחרשה מצד זה ונותנה מצד זה, מפסיק; ואם לאו, אינו מפסיק.

ח. הזורע שדה שיש בה אילנות אף על פי שהיא מלבנות מלבנות בין האילנות, ואין כל הזרע מערב נותן פאה אחת לכל השדה: שהדבר ידוע ששדה אחת היא, ומפני מקום האילנות נחלק הזרע.

ט. במה דברים אמורים, בשהיו האילנות כל עשרה בתוך בית סאה; אבל אם היו כל עשרה אילנות ביתר מבית סאה, הרי זה נותן פאה מכל מלבן ומלבן שהרי האילנות מרחקים הרבה, ולא מפני האילנות זרע מלבנות מלבנות.

י. וכן מלבנות הבצלים שבין הירק נותן פאה אחת לכל הבצלים, ואף על פי שהירק מבדיל ביניהן ומשימו מלבנות מלבנות.

יא. שדה שהיא כלה זרועה מין אחד, וכיון שהתחילו בה מקומות ליבש קצר או תלש מה שיבש מכאן ומכאן, עד שנשאר הלח מפרד מלבנות מלבנות מרחקות זו מזו אם היה דרך בני אדם שם לזרע מאותו המין ערוגות ערוגות, כגון שבת או חרדל הרי זה מניח פאה מכל מלבן ומלבן, שהרואה אומר ערוגות ערוגות נזרעו; ואם היה מין שזרעין אותו שדות, כגון תבואה וקטניות נותן פאה אחת לכל.

יב. במה דברים אמורים, בשהיה יבש מכאן ויבש מכאן ולח באמצע; אבל לח מכאן ולח מכאן ויבש באמצע, מניח מן היבש בפני עצמו ומן הלח בפני עצמו.

יג. שדה שזרעה בצלים או אפונים או פולים וכיוצא בהן, והיה בדעתו למכר מקצתן לחין בשוק ומניח מקצת השדה ייבש ויעשה ממנו גרן חיב להניח פאה לזה שמוכר אותו לח בפני עצמו, ולזה שקוצר אותו יבש בפני עצמו: שהשוק והגרן, כשני מינין הן.

יד. הזורע את שדהו מין אחד אף על פי שהוא עושהו שתי גרנות, מניח פאה אחת; זרעה שני מינים אף על פי שהוא עושה אותן גרן אחד, נותן פאה למין זה בפני עצמו ופאה למין זה בפני עצמו. זרעה שני גונים ממין אחד, כגון שזרעה שני מיני חטים או שני מיני שעורים אם עשאן גרן אחד, נותן פאה אחת; שתי גרנות, נותן שתי פאות: ודבר זה, הלכה למשה מסיני.

טו. האחין שחלקו, נותנין שתי פאות; חזרו ונשתתפו, נותנין פאה אחת. השתפין שקצרו חצי השדה, ואחר כך חלקו זה שלקח הקצור, אינו מפריש כלום; וזה שלקח הקמה, מפריש על החצי שלקח בלבד. חזרו ונשתתפו, וקצרו החצי האחר בשתפות כל אחד מהן מפריש מחלקו שבקמה על חלק חברו שבקמה, אבל לא על החצי שנקצר.

טז. שדה שהגיע חציה עד שליש וחציה לא הגיע, והתחיל וקצר בחצי שהגיע חציו, ואחר כך הביאה כלה שליש, ואחר כך גמר החצי הראשון שהגיע בתחלה מפריש מן הראשון על האמצעיים, ומן האמצעיים על הראשון ועל האחרון; אבל לא מן הראשון, על האחרון.

יז. המוכר מקומות מקומות משדהו לאנשים הרבה אם מכר כל השדה, כל אחד ואחד נותן פאה מחלקו שלקח. ואם התחיל בעל השדה לקצר, ומכר מקצת ושיר מקצת בעל השדה נותן פאה הראויה לכל: שפיון שהתחיל לקצר, נתחייב בכל. ואם מכר תחלה מפריש הלוקח על מה שלקח, ובעל השדה על מה ששיר.

יח. שדה אילן, אין מפסיק בה אלא גדר גבוה המבדיל בין האילנות; אבל אם היה הגדר מבדיל מלמטה, והבדים והפארות מערבין מלמעלן ונוגעין בגדר על גבו הרי זו כשדה אחת, ונותנין פאה אחת לכל.

יט. שנים שלקחו אילן אחד, נותנין ממנו פאה אחת; לקח זה צפוני וזה דרומי, זה נותן פאה לעצמו וזה נותן פאה לעצמו.

כ. החורבין כל שאדם עומד בצד חרוב זה וחברו בצד חרוב אחר, ורואין זה את זה הרי הן כלן כשדה אחת, ופאה אחת לכלן; היו שני הצדדין רואין את האמצעיים, ואין הצדדים רואין זה את זה מפריש מצד אחד מן הראשונים על האמצעיים ומן האמצעיים על הראשונים, אבל לא יפריש מצד ראשון זה על צד האחר.

כא. הזיתים כל שיש מהן ברוח אחת מרוחות העיר, כגון זיתים שיש במערב העיר כלן, או במזרח העיר הן כשדה אחת, ופאה אחת לכלן.

כב. הבוצר את מקצת כרמו מכאן ומכאן, כדי להקל מעל הגפן עד שימצאו שאר האשכולות רוח ויוסיפו הוא הנקרא מדל; וכבר בארנו שהבוצר מרוח אחת אינו מדל, ולפיכך נותן מן הנשאר פאה הראויה לכל ואף על פי שבצר לשוק. אבל אם הדל למכר בשוק, אינו נותן פאה לזה שהדל; הדל להביא לביתו נותן מן השאר שהניח לדרך, פאה הראויה לכל.

הלכות מתנות עניים פרק ד

א. איזה הוא לקט זה הנופל מתוך המגל בשעת הקצירה, או הנופל מתוך ידו כשיקבץ השבלים ויקצר: והוא, שיהיה הנופל שבלת אחת או שתים; אבל אם נפלו שלוש פאחת, הרי שלשתן לבעל השדה. והנופל מאחר המגל, או מאחר היד אפלו שבלת אחת, אינה לקט.

ב. היה קוצר בידו בלא מגל, הנופל מתוך ידו אינו לקט; אבל התולש דברים שתולשין אותן, הנופל מתוך ידו לקט. היה קוצר או תולש דבר שדרכו להתלש, ואחר שקצר מלוא זרועו או תלש מלוא קמצו, הפהו קוץ ונפל מידו על הארץ הרי זה שלבעל הבית.

ג. היה קוצר ונשארה שבלת אחת לא נקצרה, ונקצר כל סביבותיה אם היה ראשה מגיע לקמה שבצדה ויכולה להקצר עם הקמה, הרי היא שלבעל השדה; ואם לאו, הרי היא שלעניים. היו שתי שבלות זו בצד זו הפנימית יכולה להקצר עם הקמה, והחיצונה יכולה להקצר עם הפנימית ואינה יכולה להקצר עם הקמה הפנימית נצלת, ומצלת את החיצונה:

שְׁהָרִי הִיא כְּנוּפֶלֶת מִתּוֹךְ הַמַּגָּל, וְאָף עַל פִּי שְׁעָדִין לֹא נִקְצָרָה.
וְהַשְּׁבָלִים שֶׁבָקֶשׁ, הָרִי הֵן שֶׁלְבַעֲלַת הַשָּׂדֶה.

ד. הָרוּחַ שֶׁפּוֹרָה אֶת הָעֵמָרִים, וְנִתְעָרֵב קִצִּיר שֶׁלְבַעֲלַת הַבַּיִת עִם
הַלֵּקֶט אוֹמְדִין אֶת הַשָּׂדֶה כַּמָּה לֵקֶט הִיא רְאוּיָה לַעֲשׂוֹת, וְנוֹתֵן
לְעֲנִיִּים: מִפְּנֵי שֶׁזֶה אָנֹס. וְכַמָּה הוּא שְׁעוֹר זֶה, אַרְבַּעַת קִבִּין
תְּבוּאָה לְכָל בֵּית כּוֹר.

ה. לֵקֶט שֶׁנִּפְלַל לְאָרֶץ, וְלֹא לִקְטוּהוּ עֲנִיִּים, וְכֹא בַעַל הַבַּיִת,
וְהַגְדִּישׁ אֶת הַקִּצִּיר שָׁלוּ עַל הָאָרֶץ פִּיֶּצֶד הוּא עוֹשֶׂה: מִפְּנֵי
הַגְדִּישׁ שָׁלוּ כָּלוּ לְמָקוֹם אַחֵר, וְכָל הַשְּׁבָלִים הַנוֹגְעוֹת בָּאָרֶץ כָּלֵן
לְעֲנִיִּים, מִפְּנֵי שֶׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִים אִיזוֹ הִיא מֵהֶם שֶׁהִיָּתָה לֵקֶט,
וְסִפֵּק מִתְּנוּת עֲנִיִּים לְעֲנִיִּים שֶׁנֶּאֱמַר "תַּעֲזֹב" (ויקרא כג, כב), הַנֵּחַ
לְפָנֵיהֶם מִשְׁלָךְ.

ו. וְלָמָּה אֵין אוֹמְדִין אוֹתָהּ, וְיִתֵּן לְעֲנִיִּים מֵה שְׂרְאוּיָה לַעֲשׂוֹת
לֵקֶט: מִפְּנֵי שֶׁעֲבָר וְהַגְדִּישׁ עַל הַלֵּקֶט, קִנְסוּהוּ; וְאִפְּלוּ הָיָה
שׁוֹגֵג, וְאִפְּלוּ הָיָה הַלֵּקֶט שְׁעוֹרִים וְהַגְדִּישׁ עָלָיו חֲטִין, וְאִפְּלוּ
קָרָא לְעֲנִיִּים וְלֹא בָּאוּ, וְאִפְּלוּ הַגְדִּישׁוּהוּ אַחֲרֵים שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ
כָּל הַנוֹגְעוֹת בָּאָרֶץ, הָרִי הֵן לְעֲנִיִּים.

ז. הַצֶּרֶךְ לְרַבֵּץ אֶת שְׂדֵהוּ קֹדֶם שִׁילֵקְטוּ הָעֲנִיִּים לֵקֶט שְׂבֵהָ אִם
הִזְקוּ מְרֵבָה עַל הַפֶּסֶד הַלֵּקֶט, מִתֵּר לְרַבֵּץ; וְאִם הַפֶּסֶד הַלֵּקֶט
מְרֵבָה עַל הַפֶּסֶדוֹ, אֲסוּר לְרַבֵּץ. וְאִם קִבֵּץ אֶת כָּל הַלֵּקֶט, וְהִנִּיחוֹ
עַל הַגֶּדֶר עַד שִׁיבּוֹא הָעֲנִי וְיִטְלֶנּוּ הָרִי זֶה מִדַּת חֲסִידוֹת.

ח. זִרְעִים הַנִּמְצָאִים בַּחוּרְרֵי הַנִּמְלִים אִם הָיוּ חֲחוּרִים בְּתוֹךְ
הַקֶּמֶה, הָרִי הוּא שֶׁלְבַעֲלַת הַשָּׂדֶה: שֶׁאֵין לְעֲנִיִּים מִתְּנָה בְּתוֹךְ
הַקֶּמֶה. וְאִם הָיוּ בְּמָקוֹם שֶׁנִּקְצַר, הָרִי זֶה שֶׁלְעֲנִיִּים: שְׂמָא מִן
הַלֵּקֶט גָּרְרוּהוּ; וְאָף עַל פִּי שֶׁנִּמְצָא שְׁחוּר, אֵין אוֹמְרִים הָרִי זֶה
מִשְׁנָה שֶׁעֲבָרָה שֶׁסִּפֵּק הַלֵּקֶט, לֵקֶט.

ט. שְׂבֵלַת שֶׁלֵּלֶקֶט שֶׁנִּתְעָרְבָה בַּגְדִּישׁ הָרִי זֶה מִפְּרִישׁ שְׁתֵּי
שְׂבָלוֹת וְאוֹמֵר עַל אַחַת מֵהֶן, אִם הַלֵּקֶט הִיא זֶה הָרִי הִיא
לְעֲנִיִּים, וְאִם אֵינָה לֵקֶט הָרִי הַמַּעֲשָׂרוֹת שֶׁהִיא חִיבָת בָּהֶן שְׂבֵלַת
זֶה קְבוּעִים בְּשְׂבֵלַת שְׁנֵיָהּ; וְחוּזֵר וּמִתְּנָה כֵּן, עַל שְׂבֵלַת שְׁנֵיָהּ,
וְנוֹתֵן אֶת אַחַת מֵהֶן לְעֲנִי, וְהָאֲחֵרֶת תִּהְיֶה מַעֲשֵׂר.

י. לֹא יִשְׁכַּר אָדָם אֶת הַפּוֹעֵל, עַל מִנַּת שִׁילֵקֶט בְּנוֹ אַחֲרָיו;
אֲבָל הָאֲרִיסִין וְהַחֲכוּרוֹת וְהַמּוֹכֵר קִמְתּוֹ לַחֲבֵרוֹ לִקְצֹר, יִלְקֹט
בְּנוֹ אַחֲרָיו. וַיֵּשׁ לַפּוֹעֵל לְהַבִּיא אֶת אֲשֶׁתּוֹ וּבָנָיו לִלְקֹט אַחֲרָיו,
וְאִפְּלוּ שִׁכְרוּ לְטַל חֲצִי הַקִּצִּיר אוֹ שְׁלִישׁוֹ אוֹ רִבְעֵוֹ בְּשִׁכְרוֹ.

יא. מִי שֶׁאֵינוֹ מְנִיחַ אֶת הָעֲנִיִּים לִלְקֹט, אוֹ שֶׁהוּא מְנִיחַ אֶת
אֶחָד וּמוֹנֵעַ אֶת אֶחָד, אוֹ שֶׁסִּיעַ אֶת אֶחָד מֵהֶן עַל חֲבֵרוֹ הָרִי זֶה
גּוֹזֵל אֶת הָעֲנִיִּים. וְאֲסוּר לְאָדָם לְהַרְבִּיץ אֲרִי וּכְיוּצָא בּוֹ בְּתוֹךְ
שְׂדֵהוּ, כִּדִּי שְׁיִירָאוּ הָעֲנִיִּים וַיִּכְרְחוּ.

יב. הָיוּ שֵׁם עֲנִיִּים שֶׁאֵינָן רְאוּיִין לְטַל לֵקֶט אִם יָכוֹל בַּעַל הַבַּיִת
לְמַחֲוֹת בִּידָן, מִמַּחָה; וְאִם לֹא, מְנִיחָן מִפְּנֵי דִרְכֵי שְׁלוֹם.
הַמִּפְקִיר אֶת הַלֵּקֶט עִם נְפִילַת רְבוֹ, אֵינוֹ הַפְקֵר מֵאֲחֵר שֶׁנֶּשֶׁר
רְבוֹ, אֵין לוֹ בּוֹ רְשׁוּת.

יג. אֵיזָה הוּא פֶּרֶט זֶה גֶּרְגֵר אֶחָד אוֹ שְׁנֵי גֶּרְגֵרִים, הַנִּפְרָטִים
מִן הָאֲשָׁכוֹל בְּשַׁעַת הַבְּצִירָה; נִפְּלוּ שְׁלוֹשָׁה גֶּרְגֵרִים בְּבֵת אַחַת,

אינו פֶּרֶט. הִיָּה בּוֹצֵר וְכוּרֶת אֶת הָאֲשָׁכּוּל, וְהִסְבִּיךְ בְּעֵלִיךְ וְנָפַל לָאָרֶץ וְנִפְרַט אִינוּ פֶּרֶט.

יד. הִיָּה בּוֹצֵר וּמִשְׁלִיךְ לָאָרֶץ כְּשִׁמְפָּנָה הָאֲשָׁכּוּלוֹת, אִפְלוּ חֲצִי אֲשָׁכּוּל הִנְמָצָא שָׁם פֶּרֶט; וְכֵן אֲשָׁכּוּל שָׁלֵם שֶׁנִּפְרַט שָׁם, הִרִי הוּא פֶּרֶט. וְהִמְנִיחַ אֶת הַכִּלְכָּלָה תַּחַת הַגֶּפֶן בְּשַׁעָה שֶׁהוּא בּוֹצֵר, הִרִי זֶה גּוֹזֵל אֶת הָעֲנָיִים.

טו. אִיזוֹ הִיא עוֹלָלוֹת זֶה אֲשָׁכּוּל הַקָּטָן שְׁאִינוּ מַעֲבֶה כְּאֲשָׁכּוּלוֹת, שְׁאִין לוֹ כֶּתֶף, וְאִין עֲנָבִיו נוֹטְפוֹת זֹו עַל זֹו אֲלֹא מִפְּזָרוֹת: יֵשׁ לָהּ כֶּתֶף וְאִין לָהּ נָטָף, נָטָף וְאִין לָהּ כֶּתֶף הִרִי הִיא שְׁלִבְעַל הַפָּרֶם; וְאִם סִפֵּק, לְעֲנָיִים.

טז. אִיזֶה הוּא כֶּתֶף, פְּסִיגִין הַמַּחְבְּרוֹת בַּשְּׁדָּרָה זֹו עַל גְּבִי זֹו; נָטָף, עֲנָבִים הַמַּחְבְּרוֹת בַּשְּׁדָּרָה וְיִוֵּרְדוֹת: וְהוּא שְׁיָהִיו כָּל הָעֲנָבִים שְׁבַעֲוִלָלוֹת, נוֹגְעִין בְּפֶס יָדוֹ. וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ עוֹלָל, מִפְּנֵי שֶׁהוּא לְשָׂאֵר הָאֲשָׁכּוּלוֹת כְּעוֹלָל לְאִישׁ. וְאִין בַּעַל הַבֵּית חַיֵּב לִבְצֹר הָעוֹלָלוֹת וְלִתְנֹן לְעֲנָיִים, אֲלֹא הֵן בּוֹצְרִין אוֹתָן לְעֶצְמָן; וְגִרְגֹר יַחֲדִי, הִרִי הוּא עוֹלָלוֹת.

יז. זְמוּרָה שֶׁהִיָּה בָּהּ אֲשָׁכּוּל, וּבְאֶרְכָּבָה שְׁלִזְמוּרָה עוֹלָלָת אִם נִקְרָצַת עִם הָאֲשָׁכּוּל, הִרִי הִיא שְׁלִבְעַל הַפָּרֶם; וְאִם לָאוּ, הִרִי הִיא שְׁלִעֲנָיִים. כָּרֵם שְׁכָלוּ עוֹלָלוֹת, הִרִי הוּא שְׁלִעֲנָיִים שֶׁנֶּאֱמַר "וְכִרְמָךְ לֹא תַעֲוִלֵּל" (ויקרא יט, י), אִפְלוּ כָלוּ עוֹלָלוֹת. וְאִין הַפֶּרֶט וְהָעוֹלָלוֹת נוֹהֲגִין אֲלֹא בַּכָּרֶם בְּלִבָּד.

יח. אִין הָעֲנָיִים זֹוכִין לִקַּח פֶּרֶט וְעוֹלָלוֹת, עַד שִׁיתְחִיל בַּעַל הַפָּרֶם לִבְצֹר אֶת כְּרָמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר "וְכִי תִבְצֹר כְּרָמְךָ, לֹא תַעֲוִלֵּל" (ראה דברים כד, כא); וְכִמָּה יִבְצֹר וְיָהִיו זֹוכִין בָּהֶן, שְׁלוֹשָׁה אֲשָׁכּוּלוֹת שֶׁהֵן עוֹשִׂין רְבִיעַ.

יט. הַמִּקְדִּישׁ אֶת כְּרָמוֹ עַד שֶׁלֹא נִוָּדְעוּ הָעוֹלָלוֹת, אִין הָעוֹלָלוֹת לְעֲנָיִים; וְאִם מִשְׁנִוָּדְעוּ הָעוֹלָלוֹת הָעוֹלָלוֹת לְעֲנָיִים, וְיִתְּנוּ שְׂכָר גְּדוֹלָם לַהֲקַדֵּשׁ.

כ. הַזּוֹמֵר אֶת הַגֶּפֶן אַחֵר שֶׁנִּוָּדְעוּ הָעוֹלָלוֹת, הִרִי זֶה זּוֹמֵר כְּדָרְכּוֹ; וְכִשֵּׁם שְׁכוּרֶת הָאֲשָׁכּוּלוֹת, כֶּךָ כּוֹרֶת הָעוֹלָלוֹת.

כא. גּוֹי שֶׁמְכַר כְּרָמוֹ לְיִשְׂרָאֵל לִבְצֹר, חַיֵּב בְּעוֹלָלוֹת; יִשְׂרָאֵל וְגוֹי שֶׁהָיוּ שְׁתַּפִּים בַּכָּרֶם חִלְקוּ שְׁלִישְׁרָאֵל חַיֵּב, וְשְׁלִישְׁגּוֹי פָטוּר.

כב. בֶּן לֹוִי שֶׁנִּתְּנוּ לוֹ מַעֲשֵׂר טָבֵל, וּמִצָּא בּוֹ עוֹלָלוֹת נִוָּתֵנָן לְעָנִי; וְאִם נִקְרָצַת עִם הָאֲשָׁכּוּל, יֵשׁ לוֹ לַעֲשׂוֹתָהּ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל מָקוֹם אַחֵר.

כג. מִי שֶׁהָיוּ לוֹ חֲמֵשׁ גִּפְנִים, וּבִצְרֵם לְתוֹךְ בֵּיתוֹ אִם לְאֶכְלָן עֲנָבִים פָטוּר מִן הַפֶּרֶט וּמִן הַשְׂכָּחָה וּמִן הָרִבְעִי, וְחַיֵּב בְּעוֹלָלוֹת; וְאִם בִּצְרָן יֵין חַיֵּב בְּכָל, אֲלֹא אִם בֶּן שִׁיר מִקְצָתָן.